

Проект вітрової енергетики в Україні: висновки та рекомендації на досвіді «Галнафтогазу»

Річка Луга, що межує з забудовою, слугує регіональним екологічним коридором для міграції птахів та переміщення диких тварин (фото: Владлена Марцинкевич)

Вступ

Проект «Галнафтогаз» – це новий проект розвитку відновлюваної енергетики на північному заході України¹. Проект, схвалений Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) у грудні 2024 року, передбачає довгостроковий кредит у розмірі до 60 мільйонів євро для розробників проекту «ВІНД ПАВЕР ДЖІ ЕС АЙ ВОЛИНЬ» та «ВІНД ПАВЕР ДЖІ ЕС АЙ ВОЛИНЬ 3».

¹ Європейський банк реконструкції та розвитку, [Galnaftogaz Wind](https://www.galnaftogaz.com), Європейський банк реконструкції та розвитку, останнє оновлення 23 грудня 2024 року.

Для інформації

Владлена Марцинкевич
Координаторка проектів
Мережа ЦСЕ «Бенквоч»
vladlena@bankwatch.org

Юлія Квітка
Фахівчиня з ОВД ГО Екоclub
kvitka@ecoclubrivne.org

Катерина Філюта
експертка природничого
відділу УПГ
kfiliuta@gmail.com

Learn more: [bankwatch.org](https://www.bankwatch.org)

Це фінансування, разом із внесками Міжнародної фінансової корпорації та Чорноморського банку торгівлі та розвитку, дозволить побудувати та експлуатувати вітрову електростанцію потужністю 147 мегават (МВт). Об'єкт з 39 вітровими турбінами буде розташований у територіальній громаді Іваничі Волинської області. Будівництво проєкту зараз триває.

ЄБРР класифікував цей проєкт до категорії В, оцінюючи екологічний та соціальний вплив обмеженням та керуванням². Однак представники мережі Бенквоч та громадських організацій «Екодія», «Українська природоохоронна група» та «Екоклуб» проаналізували проєктну документацію та відвідали об'єкти, виявивши низку проблем.

До них належать процедурні порушення в процесі національної оцінки впливу на довкілля, зокрема невідповідності в даних про юридичну особу та загалом низька якість звіту з оцінки впливу на довкілля, яким не оцінено вплив на ґрунти, водні ресурси та управління відходами³.

Крім того, викликає занепокоєння близькість проєкту до 11 заказників, територій природно-заповідного фонду – переважно водно-болотних угідь місцевого значення – та відсутності оцінки потенційного негативного впливу на біорізноманіття та природоохоронні території. Додаткові проблеми включають вплив зміни цільового призначення земель сільськогосподарського призначення, та проблеми із залученням та інформуванням місцевих громад до процесу прийняття рішень.

Вітрова електростанція, яка зараз будується, не єдина, що планується «Галнафтогазом». Через свій бренд ОККО компанія нещодавно оголосила про плани будівництва нової вітрової електростанції потужністю 192 МВт⁴ у сусідній територіальній громаді Затуринці, для якої вона шукає додаткового фінансування у розмірі 250 мільйонів євро.

Актуальна ситуація у вітроенергетиці України

Тільки у 2024 році Україна втратила близько 9 гігават (ГВт) потужностей з виробництва електроенергії через масштабні атаки російських військових⁵. У цьому контексті розвиток

² Згідно з резюме проєкту ЄБРР, «майданчики не розташовані поблизу чутливих об'єктів, а екологічні та соціальні питання можна легко оцінити та пом'якшити». Дивіться: Європейський банк реконструкції та розвитку, [Galnaftogaz Wind](#), *Європейський банк реконструкції та розвитку*, останнє оновлення 23 грудня 2024 року.

³ Звіт про оцінку впливу на довкілля не може бути оприлюднений і доступний лише за запитом у забудовника. Усі посилання на звіт, що містяться в цьому документі базуються на інформації, що міститься у звіті.

⁴ Олександр Іванов, [Ставка на вітер. ОККО шукає фінансування для будівництва вже другої ВЕС у Волинській області](#), *NV Business*, 24 квітня 2025 року.

⁵ Brand Voice – Forbes Advertising, [Курс за вітром – чому вітрова генерація має стати пріоритетним напрямком розвитку енергетики України](#), *Forbes*, 30 серпня 2024.

відновлюваної енергетики, зокрема вітрової, став ключовим пріоритетом для диверсифікації джерел енергії, зміцнення енергетичної безпеки країни та досягнення енергетичної незалежності⁶.

На сьогодні загальна встановлена потужність вітрових електростанцій в Україні становить 1,9 ГВт. Однак близько 1,3 ГВт цієї потужності розташовано на територіях, які наразі перебувають під контролем росії, а саме в Донецькій, Луганській, Херсонській та Запорізькій областях. Це фактично виключає будь-яку можливість внеску цих електростанцій в українську електромережу. До них належать вітровий парк «Новоазовський» та Сивашська вітрова електростанція, профінансовані ЄБРР. З початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року лише один проєкт вітроенергетики – проєкт «Галнафтогаз» на Волині – отримав пряме фінансування від ЄБРР.

13 серпня 2024 року Кабінет Міністрів України схвалив Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року. План встановлено мету досягнення 24 ГВт встановленої потужності з відновлюваних джерел енергії та збільшення їхньої частки у валовому кінцевому споживанні енергії до 27 відсотків. Для досягнення цих цілей план включає будівництво 6,1 ГВт наземних вітроенергетичних потужностей.

Згідно зі звітом про стратегічну екологічну оцінку для Національного плану дій, проєкти вітроенергетики створюють кілька значних ризиків для біорізноманіття як на етапі будівництва, так і на етапі експлуатації⁷. До них належать деградація та знищення природних середовищ існування флори та фауни через фізичні пошкодження, а також негативний вплив на торфовища, такий як порушення водних умов, дестабілізація торфу та збільшення викидів вуглецю. Крім того, порушені території схильні до колонізації інвазійними видами рослин.

У період з 2022 по 2024 рік в Україні оцінку впливу на довкілля розпочало 49 проєктів з будівництва вітроелектростанцій, що відображає зростання масштабів інвестицій у цей сектор. Для забезпечення їхнього довгострокового позитивного ефекту, необхідно застосовувати всеохопні соціальні та екологічні заходи.

Оцінка впливу на довкілля не враховує громадську думку

Проєкт «Галнафтогазу» розроблявся кілька років та щодо нього було проведено процедури оцінки впливу на довкілля у 2019, 2020 та 2024 роках. Однак процес консультацій не пройшов належним чином у 2024 році через збої в роботі Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, що перешкодило

⁶ Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України, [Під головуванням Прем'єр-міністра відбулася нарада щодо розвитку розподіленої генерації](#), Урядовий портал України, 26 березня 2025 року.

⁷ Ольга Хандогіна, Програма розвитку ООН, [Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Національного плану дій з розвитку відновлюваної енергетики на період до 2030 року](#), Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, 19 жовтня 2022 року.

громадськості подавати коментарі до звіту з оцінку впливу на довкілля. Ця відсутність змістовної участі громадськості порушила умови належних консультацій.

Важливо, що звіти з оцінки впливу на довкілля для вітрових електростанцій зазвичай оцінюють вплив на біорізноманіття окремо, без посилання на результати інших проєктів у територіальній близькості. З огляду на плани компанії розширитися на сусідню територіальну громаду, слід враховувати сукупний вплив будівництва кількох вітрових електростанцій на одній території. Навіть коли такі проєкти реалізуються окремими підприємствами, вони можуть разом чинити значний тиск на екосистеми, змінюючи шляхи міграції птахів, порушуючи природні середовища існування та впливаючи на місцеву флору та фауну. Проведення кумулятивної оцінки впливу дозволяє отримати всебічне та цілісне розуміння цих комбінованих наслідків, які часто значно перевищують суму впливів окремих проєктів.

Процесуальні порушення є порушенням права

Наші експерти виявили розбіжності між інформацією, наведеною у висновку з оцінки впливу на довкілля, та офіційними даними, зареєстрованими в державному реєстрі, зокрема щодо ідентифікаційних номерів розробників проєкту. Висновок було видано юридичній особі, відмінній від тієї, що зареєстрована в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля. Згідно з реєстром, ТзОВ «ВІНД ПАВЕР ДЖІ ЕС АЙ ВОЛИНЬ 3» за державним реєстраційним номером 43115195 було вказано як ініціатор проєкту. Однак Висновок було видано ТзОВ «ВІНД ПАВЕР ДЖІ ЕС АЙ ВОЛИНЬ» за іншим державним реєстраційним номером 42701397.

Такі невідповідності можуть бути підставою для визнання висновку оцінки недійсним, оскільки вони порушують законодавчу вимогу чітко визначити офіційного ініціатора, відповідального за плановану діяльність, як це встановлено українськими нормативно-правовими актами щодо документації з оцінки впливу на довкілля, фінансування та національного реєстру⁸, а також законодавством України про оцінку впливу на довкілля⁹.

У цьому випадку висновок було видано організації, яка не є фактичним заявником процедури оцінки впливу на довкілля та суб'єктом господарювання, юридично визнаним відповідальним за провадження планованої діяльності.

Звіту бракує ясності та точності

Звіт з оцінки впливу на довкілля проєкту «Галнафтогаз» містить кілька невідповідностей та пропусків, які викликають сумніви у його достовірності та повноті. По-перше, у звіті вказується різна

⁸ Кабінет міністрів України, [Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля](#), *Zakon Online*, 13 грудня 2017.

⁹ Верховна рада України, [Закон України Про оцінку впливу на довкілля](#), *Верховна рада України*, 10 жовтня 2024.

загальна площа територій, що заплановані для будівництва вітрової електростанції, вказана непослідовно. На сторінці 11 звіту з ОВД згадується максимум 50 гектарів, тоді як на сторінках 38 та 121 йдеться про площу до 55 гектарів.

По-друге, ключові впливи на навколишнє середовище не були оцінені. У звіті зазначається, що детальні розрахунки обсягу викопаного ґрунту та основні кількісні показники рекультивації земель будуть проведені лише на етапі проєктування. Як наслідок, звіт не містить оцінки впливу на ґрунти. По-третє, незрозуміло, як оцінювалася зміна землекористування. У звіті немає даних про обсяг родючого ґрунту, який буде видалено, де він буде зберігатися, як він буде зберігатися, та його хімічний склад.

Інші важливі деталі проєкту або відсутні, або вони нечіткі. Наприклад, кількість вітрових турбін, їхні точні координати та терміни будівництва чітко не вказані. У звіті також не враховується вплив будівельних відходів, оцінюючи лише тверді побутові відходи, відсутня оцінка обсягу стічних вод, що утворюються під час будівництва, відсутність опису їх збору та подальшого поводження з ними.

Неточності щодо земельних ділянок

Надані цифри щодо кількості турбін також суперечать одна одній. У плані розвитку вітрової електростанції зазначено 33 турбіни. Однак, дві експертні оцінки, представлені у звіті – офіційно відомі як висновки санітарно-епідеміологічної експертизи – стосуються загалом 30 турбін. Ще більше плутанини викликає те, що на сторінці 24 звіту згадується 39 турбін. Ці невідповідності викликають обґрунтовані занепокоєння щодо достовірності даних та точності розрахунків для санітарно-захисної зони об'єкту.

У нетехнічному резюме проєкту, доступному на вебсайті ЄБРР, зазначено, що буде встановлено 25 вітрових турбін, що значно менше за 39 турбін, зазначених у національній документації з оцінки впливу на довкілля¹⁰. Розбіжність існує, незважаючи на те, що обидва джерела вказують на встановлену максимальну потужність близько 150 МВт.

Як зазначалося раніше, оцінка впливу на довкілля містить суперечливу інформацію щодо кількості турбін – по-різному повідомляється, що це 30, 33 або 39. Ці невідповідності ще більше посилюються тим фактом, що для встановлення турбін призначено лише 22 земельні ділянки. Ця відсутність узгодженості між проєктною документацією та фактичним розташуванням ускладнює точну оцінку впливу на довкілля, особливо там, де очікується незворотний вплив на екосистеми.

Загальна площа, виділена для будівництва інфраструктури вітрової електростанції, становить до 50 гектарів, причому кожна ділянка в середньому становить приблизно 1 гектар. Наразі 17 з цих ділянок

¹⁰ AV Group, [Нетехнічний виконавчий резюме | Волинський вітроенергетичний проєкт – Україна](#), Європейський банк реконструкції та розвитку, 5, листопад 2024 року.

орендовані або суборендовані різними підприємствами. Крім того, очікується використання 22 сільськогосподарських земельних ділянок у межах Іваничівської селищної ради, а також низки ділянок земель запасу у комунальній власності, кожна також площею до 1 гектара.

Як і сільськогосподарські ділянки, для земель земель запасу необхідно здійснити зміну цільового призначення на промислові землі для енергетичної інфраструктури. Однак, оцінка впливу на довкілля не містить аналізу наслідків цієї зміни землекористування або правових наслідків перекласифікації земель запасу для промислових цілей. Територія проєкту також включає або межує з кількома чутливими екологічними об'єктами, зокрема з гідрологічним заказником місцевого значення Луга. Річка Луга функціонує як регіональний екологічний коридор, що підтримує міграцію птахів та ширше переміщення диких тварин. Однак, розглянуті матеріали оцінки впливу на довкілля не містять жодної оцінки потенційного впливу на цей заказник або на популяції птахів у більш широкому сенсі.

Публічні консультації та обмежений доступ до інформації

Як зазначалося раніше, громадські слухання щодо звіту про оцінку впливу на довкілля, що проводились онлайн 23 лютого 2024 року, відбулися в період нестабільності національного реєстру з оцінки впливу на довкілля е-ОВД. Оскільки платформа зазнала численних збоїв під час її розгортання, громадськість не мала доступу до ключових документів та не могли змістовно брати участь у встановлених законом термінах для громадського обговорення. Це значно обмежило можливість ознайомитись з документацією проєкту та подати пропозиції та зауваги у термін громадських обговорень звіту.

Ці обмеження були очевидними під час нашого візиту до громади Іваничі, де загальна обізнаність про проєкт та його потенційний вплив залишається низькою. Це викликає особливе занепокоєння, враховуючи зменшення санітарно-захисної зони в деяких селах, що може стати джерелом суперечок лише після того, як вітровий парк почне працювати та здійснюватиме негативний вплив на довкілля.

Як зазначалося раніше, зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення та вилучення ділянок з обігу вплине на розширену групу зацікавлених сторін громади. Досі незрозуміло, чи були ці зміни повідомлені ширшій групі землевласників у регіоні, чи обговорені з нею.

Хоча вітрові електростанції будуть розташовані в межах місцевої громади, компанії, які володіють ВЕС, зареєстровані у Львові. Отже, хоч місцева громада, ймовірно, зіткнеться з погіршенням умов життя та ведення бізнесу, податки та інші доходи, отримані від роботи вітрових електростанцій, натомість йтимуть до Львова.

Розробник проєкту оголосив на дошці оголошень адміністративної будівлі територіальної громади, що землевласникам буде компенсовано втрати врожаю та перебої, спричинені прокладанням

підземних кабелів. Однак, з цього питання залишається незрозумілим, чи були землевласники залучені своєчасно та проактивно.

Зрештою, згідно з місцевими повідомленнями, будівельні роботи виконує турецька група Onur. Під час нашого візиту на місці не було жодних видимих інформаційних стендів чи попереджень про безпеку, зокрема тих, що надають інформацію землевласникам, жінкам чи дітям. Ця відсутність прозорості викликає занепокоєння щодо безпеки громадян та інклюзивності.

Висновок

Хоча Волинська вітрова електростанція, здається, має менший вплив на біорізноманіття, ніж установка на полонині Боржава (про яку широко повідомляється через серйозне порушення місцевих середовищ існування) та вітрова електростанція, що зараз будується на полонині Руна, яку також критикують за значну шкоду навколишньому середовищу, поточний звіт з оцінки впливу на довкілля все ще не відповідає кільком ключовим пунктам.

Як зазначалося раніше, відсутність будь-якої оцінки впливу на гідрологічний заказник Луга та популяції птахів є суттєвою прогалиною, особливо враховуючи екологічну важливість коридору річки Луга. Крім того, звіт не містить критичної інформації про те, як будівництво ліній електропередач та доріг може вплинути на біорізноманіття. У ньому також не оцінюється вплив на сусідні території та об'єкти природно-заповідного фонду та охоронні ділянки. Оскільки багато вітрових турбін планується встановити на водно-болотних угіддях, існують додаткові регіональні екологічні ризики, особливо щодо змін гідрологічного режиму внаслідок будівництва. Ці суттєві прогалини – як технічні, так і процедурні – також скомпрометували процес громадських консультацій, який був неповним та несвоєчасним. Однак, враховуючи, що будівництво вітрової електростанції вже розпочалося, ми рекомендуємо «Галнафтогазу» замовити додаткові дослідження для створення нової території природно-заповідного фонду в межах Іваничівської громади та сприяти погодженню її створення на місцевому рівні.

Щоб зменшити найнагальніші ризики та покращити результати майбутніх проєктів, слід врахувати такі рекомендації:

- здійснити подальшу оцінку біорізноманіття під час пікових міграцій та сезонів гніздування птахів;
- здійснити гідрологічне базове дослідження для моніторингу впливу очікуваного будівництва доріг та встановлення турбін на місцеві водні системи;
- фінансувати дослідження для вивчення можливості створення нової території природно-заповідного фонду на території Іваничівської громади;

- залучити місцеву громаду до визначення меж, цілей та майбутнього управління запропонованою природоохоронною територією;
- сприяти офіційному визнанню та затвердженню території природно-заповідного фонду як компенсаційного заходу екологічних ризиків;
- продемонструвати відповідність стандартам ЄС щодо біорізноманіття та відповідність екологічної і соціальної політики ЄБРР шляхом вжиття проактивних заходів щодо збереження;
- забезпечити, щоб майбутні процедури з оцінки впливу на довкілля включали точні дані, комплексну перевірку біорізноманіття та змістовну участь громадськості, особливо в екологічно чутливих або постконфліктних зонах;
- забезпечити в громаді належне інформування землевласників щодо потенційних на них впливів, пов'язаних зі зміною цільового призначення їх орендованих та суміжних земельних ділянок;
- проінформувати всі вразливі групи (особливо літніх осіб, дітей та жінок) щодо наявності будівельних робіт поблизу населених пунктів, забезпечити міри безпеки на період будівництва.